

Optoppen monumentaal pand

Het Nederlands Fotomuseum vestigt zich in het voormalig pakhuis Santos in Rotterdam. Bovenop het monumentale pand is een opbouw van twee verdiepingen toegevoegd. Blikvanger is een spectaculaire 'gouden kroon' die de nieuwe, bovenste verdieping omhult. Voor restauratiebouwbedrijf Burgy een bijzonder project.

Tekst: Ronald van Bochove

Het pakhuis Santos is een rijksmonument van architecten Stok en Kanters. Het is gebouwd in 1901 en was vooral bestemd als pakhuis voor Braziliaanse koffie. Het gebouw stond al jaren leeg. Renner Hainke Wirth Zirn Architecten uit Hamburg en WDJARCHITECTEN uit Rotterdam hebben het pakhuis in opdracht van het Duitse stilwerk in eerste instantie getransformeerd tot de eerste vestiging van interieurinrichter stilwerk in Nederland. De plannen veranderden in juli 2023 toen het gebouw van eigenaar wisselde.

ESTHETIEK

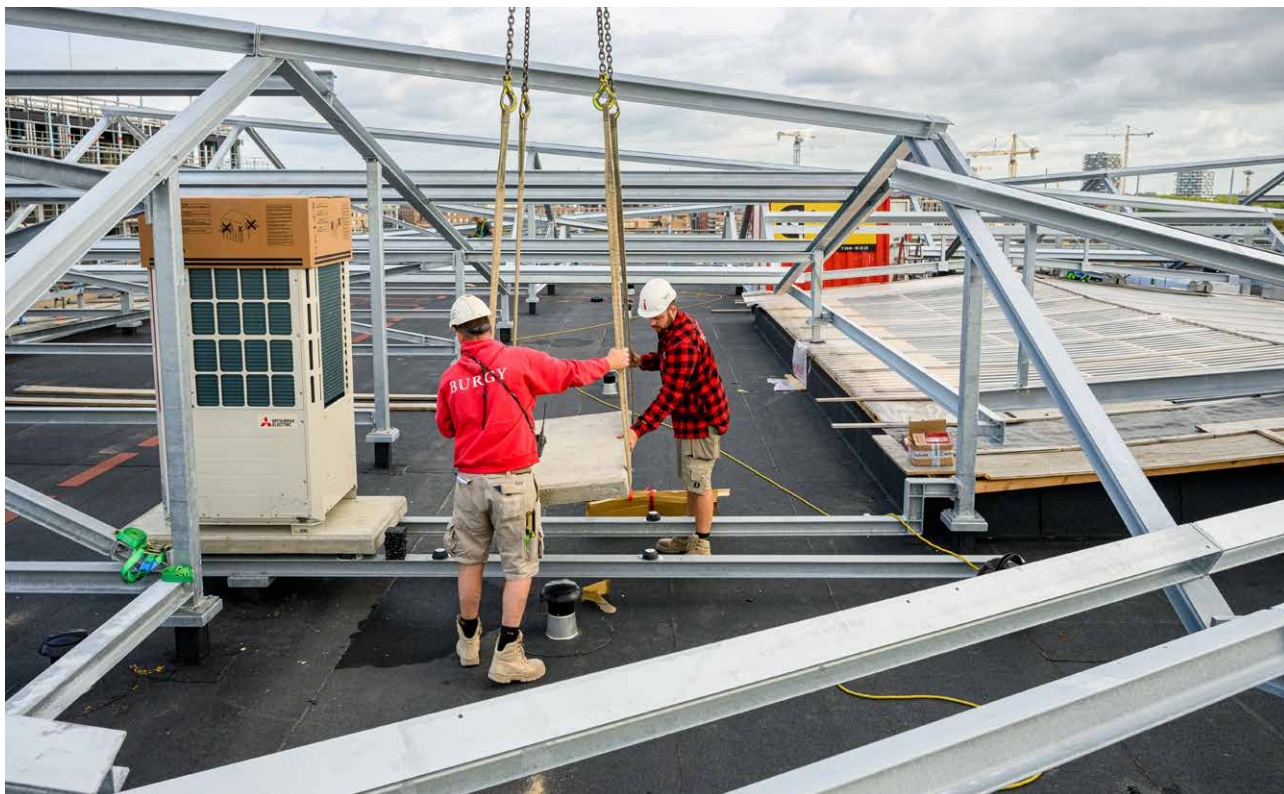
Het Nederlands Fotomuseum, sinds 2007 gevestigd in Las Palmas op de Wilhelminapier in Rotterdam, kocht Pakhuis Santos dankzij een schenking van stichting Droom en Daad. Het Nederlands Fotomuseum krijgt in het nieuwe Santos

negen verdiepingen, inclusief kelder, ter beschikking. Met ruimte voor tentoonstellingen, de eigen collectie, ateliers, een fotoboekwinkel en educatie-ruimtes.

Op het pakhuis zijn twee nieuwe verdiepingen toegevoegd. De opbouw biedt ruimte aan werkplekken met vergaderruimtes en een skybar/restaurant met rondom een spectaculair uitzicht op de havens en het nieuwe Katendrecht. Op de verdieping daarboven zijn 16 short-stay appartementen ingericht. Bijzonder is de door de architecten bedachte gouden kroon met een groot daklicht in het midden. De bestaande pakhuisvloeren zijn met elkaar verbonden met een atrium dat daglicht diep in het gebouw brengt.

Restauratiebouwbedrijf Burgy ging voor de nieuwe opdrachtgever even enthousiast door. De renovatiefase is in februari van dit jaar afgerond. Na ruim twee jaar restaureren

^ Op het nieuwe dak van de opbouw zijn installaties straks onzichtbaar achter het aluminium framework.

nam Birgit Donker, directeur Nederlands Fotomuseum, de sleutel in ontvangst van Durk Burgy van Burgy Bouwbedrijf.

TECHNIEK

Het Pakhuis uit 1901 is ontworpen voor de opslag van goederen. Het is een bijna vierkant gebouw met een oppervlak van ca 30 x 30 meter. Het pakhuis met zes vloeren is robuust en efficiënt geconstrueerd. Op de begane grond zijn de kolommen het zwaarst uitgevoerd en zijn de buitenwanden maar liefst 80 centimeter dik. Hoe hoger je komt, hoe dunner de constructie wordt.

Alle verdiepingen hebben houten balken, waarop twee diagonaal gelegde vloeren liggen. Om de twee extra verdiepingen te kunnen dragen, zijn de bovenste verdiepingen versterkt. De constructeur heeft berekend hoe sterk de kolommen, om de optopping te kunnen dragen, moeten zijn. De kolommen op de vierde (sommige) en vijfde verdieping zijn constructief verstevigd. Na een aantal proeven is gekozen voor de variant waarbij een stalen strip op de oorspronkelijke gietijzeren kolom wordt gelast, op zo'n manier dat dit later zonder al te veel schade zou kunnen worden verwijderd, een reversibele ingreep zogezegd, die het meeste respect voor het monument heeft.

Op de bovenste verdieping van het monument zijn tussen de bestaande houten balken nieuwe balken aangebracht. De oplegging van balken onder het oude dak is op verschillende plekken verstevigd met een stalen constructie om de krachten op te kunnen vangen. Bovenop is het dak uitgevuld en gestort met een mortel met eps korrels, lichter dan schuimbeton. Dit nieuwe dak is door Goudriaan Staalconstructies als basis gebruikt voor het plaatsen van het stalen casco voor de twee nieuwe verdiepingen. De nieuwe stalen kolommen voor de optopping worden middels een overdrachtconstructie

'gestapeld' op de historische kolommen, omdat de aslijnen van de historische kolommen niet in lijn staan met de aslijnen van de nieuwbouw.

GOUDEN KROON

De kroon is een gevouwen volume waarbij de hoge punten zich precies in de verticale middenassen van de laaddeuren en voormalige lierhuisjes en boven de nieuw gecreëerde balkons met vrij uitzicht over Rotterdam en de Rijnhaven.

De 'huid' van de kroon is ontworpen als een semi-transparante, geperforeerde aluminium huid met een afwisseling in dichtheid van perforaties en driehoekige elementen, die ruimtelijk op afstand een diepte-effect oplevert. De twee zijgevels aan de oost- en westzijde zijn rustiger, vergelijkbaar met het oude gebouw. Rondom de terugliggende zesde verdieping is een omloop.

De opbouw krijgt een plat dak, waarop de installaties staan voor onder meer de luchtbehandeling. "Rond de nieuwe verdiepingen is een stalen draagstructuur aangebracht, waarin de prefab

^ Herstel van het voegwerk

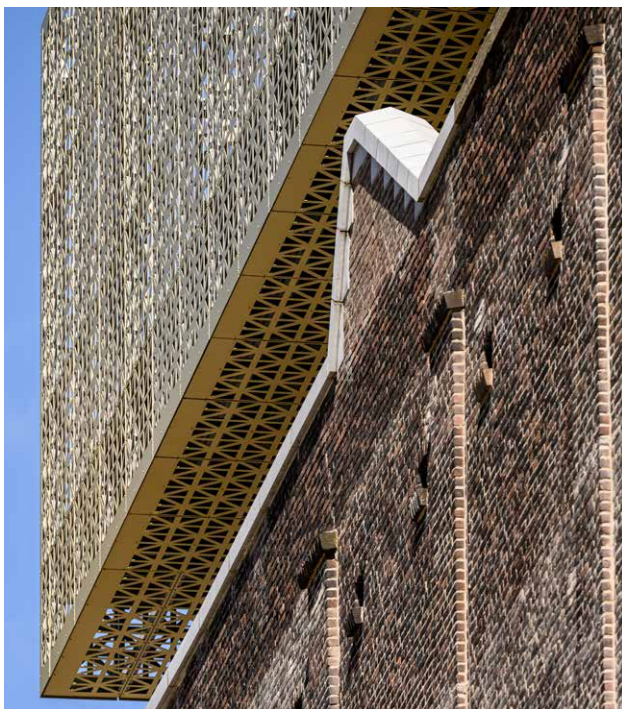

^ *Het inhijzen van een trap voor het nieuwe fotomuseum*

open geveldelen (gemaakt door Metadecor) hangen. Met een slim bevestigingssysteem en door uit te gaan van zo groot mogelijke prefab elementen, is de bijzondere kroon in korte tijd geplaatst. Hiermee krijgt het gebouw een zeer bijzondere uitstraling. We hebben al eens eerder met Metadecor gewerkt aan een project in Leiden. Maar dat was van een heel andere omvang,” zegt Burgy.

Het ontwerp van de perforatie en de panelen wordt parametrisch vormgegeven door Metadecor i.s.m. de architecten, waardoor een vlak paneel een dynamische textuur verbeeldt. Metadecor schrijft hierover: “MD Designperforatie panelen worden als prefab-elementen geleverd op de bouwplaats. Onze assemblage voorziet frames met een breedte van 2,4 meter en de hoogte gelijk aan de gevelhoogte, tot 8,5 meter. Deze panelen worden bevestigd aan de frames met behulp van een robuust bevestigingssysteem.”

“Op de bouwplaats worden montagesteunen geplaatst aan de stalen achterconstructie, waarna de gevel- en dakframes,

inclusief de panelen gemakkelijk en snel kunnen worden gehesen en opgehangen. Op deze manier kunnen we op de bouwplaats efficiënt en veilig werken. Bovendien kunnen we grotendeels de kwaliteit van ons product waarborgen, voordat het naar de bouwplaats gaat.”

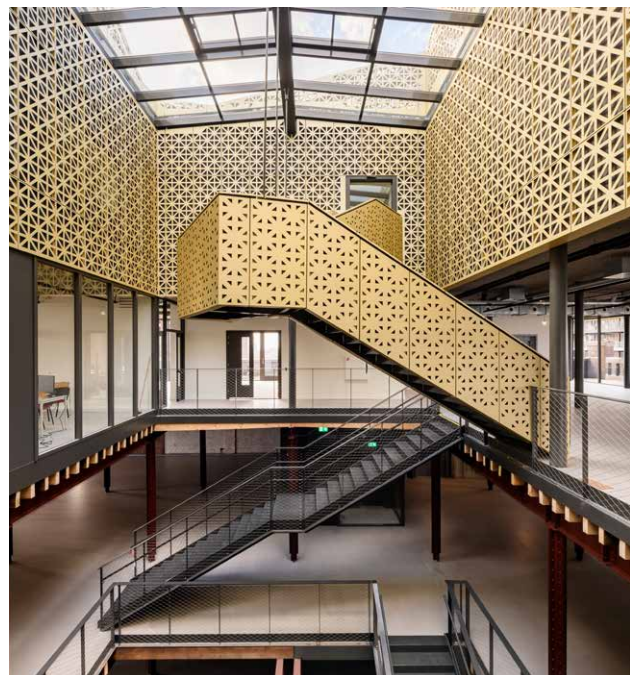
De kroon vervult niet alleen een decoratieve functie. Het is ook de ‘balustrade’ voor de bovenverdieping. Achter de gevel wordt veel glas toegepast. Zo biedt het pakhuis een prachtig uitzicht over de skyline van Rotterdam.

Een aantal bijzondere monumentale onderdelen van het pakhuis blijven ‘as-it-is’ bewaard als herinnering aan het oorspronkelijk gebruik: de scheidingswand tussen het extra beveiligde entrepot en het ‘gewone’ pakhuis in gewapend beton volgens het Hennebique-systeem, trappenhuizen aan noord- en zuidgevel en het baaskantoor, oorspronkelijk de enige afgesloten ruimte in het pakhuis.

Van het oorspronkelijke uitgebreide daklandschap met lierhuizen, liftopbouw, sheddak met dakkapellen en uitgebreide naamsvermelding richting Rijnhaven was enkel een kaal sheddak over. Het nieuwe dakvolume is een toevoeging met een hedendaags karakter en brengt een nieuw daklandschap als vijfde gevel terug. “Oude en nieuwe gebouwstructuren raken elkaar niet, maar benadrukken elkaar juist in hun contrast van massieve kracht vs. transparante lichtheid”, schrijven de architecten.

SAMENWERKING

“Burgy is vanaf het begin in bouwteamverband betrokken bij de transformatie en heeft met veel plezier meegedacht. Belangrijk bij het bouwteamverband en de fijne samenwerking is het vertrouwen in elkaar! Bovendien konden wij onze expertise kwijt in de restauratie en optopping van het pakhuis,” aldus Burgy.

^ *Centraal in het gebouw kan het daglicht tot diep doordringen.*

^ Om de opbouw op het dak mogelijk te maken is de ondersteuning versterkt.

VEILIGHEID

“Wekelijks is de veiligheid op het project besproken en de veiligheidkundige is nauw betrokken bij het project. Burgy heeft trede 3 van de Veiligheidsladder behaald, we blijven continu werken aan een alerte houding op het gebied van veiligheid.”

DUURZAAMHEID

Dankzij de nieuwe functie krijgt het oude pakhuis weer bijzondere waarde voor Rotterdam. Op het gebied van duurzaamheid is er zoveel mogelijk hout hergebruikt. De architecten hebben de originele, uitgestrekte kale vloeroppervlakken met een houten balken/vloerdelen plafond, zo oorspronkelijk mogelijk behouden; nagenoeg zonder installaties. Ook de pure en rauwe uitstraling van de bestaande metselwerkgevels in het interieur is behouden door deze niet na te isoleren. Het heeft als voordeel dat hiermee geen vochttriso's geïntroduceerd zijn ter plaatse van de oplegging van stalen en houten balken in de buitenwanden.

De gevelopeningen, oorspronkelijk afgesloten met alleen laaddeuren en luiken, zijn voorzien van houten achterzetkozijnen met isolerende beglazing. Ook het ruwe beeld van de stalen constructie en bovenliggende houten balken is behouden door de installaties zoveel mogelijk tussen de balken aan te brengen. In de nieuwe dekvloeren is vloerverwarming opgenomen, aangesloten op de stadsverwarming. Het gebouw is volledig gasvrij.

Voor het Nederlands Fotomuseum begint nu een spannende volgende fase, de inrichting van het museum. Tijdens deze

fase worden de museale functies van het museum definitief ingevuld. Pakhuis Santos biedt nieuwe mogelijkheden voor tentoonstellingen, educatieve programma's en culturele evenementen. Het belooft een bruisende plek te worden voor liefhebbers van visuele verhalen die ertoe doen, fotografen en kunstenaars.

Directeur Birgit Donker reageerde bij het afsluiten van de restauratiefase enthousiast op het bereiken van deze mijlpaal: “We zijn verheugd over de voltooiing van de renovatie en nieuwbouw en kijken uit naar de opening van onze nieuwe locatie volgend jaar op Katendrecht.” ■

Dit artikel kunt u lezen op www.dakweb.nl

BOUWGEGEVENS:

Opdrachtgever: Nederlands Fotomuseum

Architecten 1901: J.P. Stok, J.J. Kanters

Architecten heden: team architecten: WDJARCHITECTEN en Renn Hainke Wirth Zirn Architecten

Constructeur: Pieters Bouwtechniek

Aannemer: Burgy Bouwbedrijf

Staalconstructie: Goudriaan B.V.

Bekleding gouden kroon: Metadecor